

Lietuvos Respublikos kultūros ministrui Simonui Kairiui
Medijų rėmimo fondo direktoriui Ruslanui Iržiukevičiui
Kultūros periodinių leidinių asociacijos vadovui Gyčiui Norvilui

KREIPIMASIS DĖL MEDIJŲ RĖMIMO FONDO

2024 03 25

Kultūros periodinių leidinių asociacijos (KPLA), kuri yra viena iš MRF steigėjų ir turi vieną trečiąją balsų, nariai ir kiti kultūrinės žiniasklaidos atstovai šiuo raštu kreipiasi dėl sudarytų iškreiptos ir nesąžiningos konkurencijos aplinkybių Medijų rėmimo fondo konkursų sąlygose, kuriose apribojama ir / ar eliminuojama galimybė dviem trečdaliams KPLA narių bei asociacijai nepriklausančiai kultūros žiniasklaidai teikti paraiškas.

Reikalaujame sudaryti sąlygas aplikuoti visiems kultūrinės žiniasklaidos leidiniams, nesvarbu, koku pavidalu jie publikuojami, ir šiais metais netaikyti sąlygose numatytų apribojimų dėl etatinių darbuotojų, unikalių lankytojų internetinėse svetainėse skaičiaus, formato (popierinio ar internetinio) bei periodiškumo. Reikalavimus grindžiame žemiau pateiktais faktais, kurių svarbiausias – MRF padarytos klaidos ir visų leidinių sukloidinimas dėl konkursų sąlygų, konkursų bei finansavimo laiko. Taip pat prašome ateinančių metų konkursų sąlygose ištaisyti akivaizdžius loginius prieštaravimus ir apribojimus, kurie neatitinka teisingos konkurencijos principų.

- A. Naujai įsteigtas MRF savo veiklą turėjo pradėti 2023 m. rudenį, kai buvo planuojamas ateinančių metų biudžetas. Paaiškėjus, kad ir 2024 m. sausio mėn. dar neparengta finansavimo tvarka, kultūros periodiniai leidiniai buvo raginami „kažkaip“ išsisukti iš padėties, prašyti spaustuvių ir autorių atlikti paslaugas skolon. Tokius patarimus davė KPLA vadovas, atstovaujantis asociacijos leidiniams, o šiuo metu einantis MRF tarybos pirmininko pareigas (šiais klausimais susirašinėjimas vyko elektroniniu paštu).
- B. Visą „neaišku, kada“ laiką buvo raginama „kažkaip išgyventi“, laikytis konfidencialumo, pakentėti. Taip pat guodžiama, kad MRF biudžetas bus daug didesnis, nei buvo SRTRF, todėl net rizikuoti skolomis yra verta.
- C. 2024 m. kovo mėnesį kultūros leidiniai pagaliau sulaukė žinios, kad MRF skelbia paraiškų priėmimą. Iki to laiko buvo nuolat konfidencialiai renkami duomenys, kokie yra leidinių

tiražai, internetinių svetainių lankomumo rodikliai, metinių biudžetų dydis. Buvo teigiama, kad surinkus visą duomenų bazę bus daroma viskas, kad kultūros leidiniams būtų sudarytos palankios sąlygos startuoti aplikuoiant į naujo fondo dalinę paramą.

D. Sulaukę naujos tvarkos aprašų ir paraiškų teikimo formų, kultūros periodinių leidinių redaktoriai suprato, kad pirmą kartą nepriklausomos Lietuvos istorijoje dėl nustatytų reikalavimų didžioji dalis kultūros leidinių paraiškų teikti NEGALI:

1. Konkurso sąlygose gali dalyvauti „kultūrinė žiniasklaida“ ir „kultūros periodiniai leidiniai“, nors nėra apibrėžta, kas yra kultūrinė žiniasklaida, ir kuo ji skiriasi nuo kultūros periodinių leidinių. Tačiau akivaizdu, kad kultūrinei žiniasklaidai sukuriamos palankesnės konkurencijos sąlygos nei kultūros periodiniams leidiniams ir taip sudaromos iškreiptos konkurencijos aplinkybės.
2. Kokios tos sąlygos? Popieriniams periodiniams leidiniams būtinas ne mažesnis nei nustatyto dydžio interneto svetainės unikalių lankytojų skaičius per mėnesį (toliau – u.l.), o internetiniai kultūros leidiniai privalo turėti tam tikrą popierinio leidinio tiražą, nors visa tai neprivaloma kultūrinei žiniasklaidai. Taigi, jei popieriniai leidiniai neturi 3000 u.l., jie negali teikti paraiškos projektui įgyvendinti. O jei neturi 5000 u.l., negali prašyti finansuoti jų veiklą (kultūros žiniasklaidos projektų reikalavimai kur kas mažesni – tiražo tereikia 500 vnt. arba 2000 u.l. per mėnesį). Interneto kultūriniai leidiniai taip pat negali teikti paraiškos veiklos finansavimui tik dėl to, kad neturi popierinio tiražo. Akivaizdu, kad galimų paraiškų teikėjų skaičius šiais kriterijais iškart sumažinamas, nes kultūros periodiniai leidiniai negali dabar pagal naujai pasiūlytus kriterijus pakeisti ligšiolinės veiklos ar, juo labiau, praeities rodiklių.
3. Taigi leidiniai, kurie stengiasi parduoti kuo daugiau popierinio tiražo ir savo turinį padaro prieinamą visiems skaitytojams tik kas ketvirtį (o tai ir yra vienintelė nemokamo turinio sąlyga paraiškoje – padaryti jį prieinamą kas ketvirtį!), privalo kas mėnesį turėti ne mažiau kaip 3000 u.l. Nėra svarbu

leidinio kokybė, turinys, viešinimo politika, neimami domėn socialiniai tinklai. Lemiamu kriterijumi, neleidžiančiu teikti projekto MRF, tampa popierinio (!) leidinio interneto svetainės statistika. Net jei leidinys ir turėtų 3000 lankytojų ir pateiktų projektą, MRF nefinansuos jo administracinės veiklos, jeigu svetainės nelanko 5000 u.l. Kitaip tariant, atsiranda alogika – leidinys gali vykdyti projektą, jei jo svetainę lanko 3000 u.l., tačiau negali vykdyti administracinės veiklos šiam projektui įgyvendinti, jei interneto svetainės nelanko 5000 u.l.

4. Internetinė žiniasklaida apskritai netenka jokios galimybės teikti paraiškų veiklos finansavimui, nes jos pasirinkimas vykdyti periodinę veiklą tik internete nėra pakankamas be spausdintų leidinių.
5. Kultūrinė periodika visada dėl ydingos rėmimo politikos buvo priversta smarkiai taupyti lėšas, tad dalis leidinių neįsteigė sukurti etatinių darbo vietų ir redaktoriai bei kiti kūrybiniai darbuotojai buvo samdomi kaip teikiantys paslaugas – jie vykdė individualią veiklą. Bet pagal naujuosius MRF reikalavimus, jei nėra tam tikro skaičiaus etatinių darbuotojų, leidiniai netenka galimybės teikti paraiškas ir prašyti fondo skirti lėšų šioms darbo vietoms kurti – kitaip tariant, paradoksaliai netenka net galimybės gauti lėšų darbuotojų atlyginimams būtent todėl, kad jų anksčiau neturėjo.

E. Kyla klausimai:

1. Kodėl kultūros periodiniai leidiniai ir KPLA kaip MRF steigėja nebuvo informuoti dar rudenį, kad jų vertinimo kriterijais taps etatinių darbuotojų skaičius, interneto svetainės lankomumas, periodiškumas, o internetiniams leidiniams – popierinis tiražas?
2. Jei tokie kriterijai buvo numatyti, kodėl neatsižvelgta į darytas apklausas, pagal kurias paaiškėjo, kad vos 4 leidiniai atitinka šią dabartinėse sąlygose iškeltą kartelę?

3. Kokią įtaką spausdintų kultūros periodinių leidinių turinio kokybei ir leidybai turi interneto svetainės lankomumas? Daugeliui jų interneto svetainė tarnauja kaip platforma paskelbti popierinio turinio anonsą bei sudaryti sąlygas skaitytojams nusipirkti / užsiprenumeruoti leidinį. Norint didinti lankytojų srautus internete, reikėtų generuoti papildomą internetinį turinį, o tam būtini papildomi žmogiškieji bei finansiniai resursai. Publikuojant tą patį turinį, kaip ir popieriniuose leidiniuose, pastarieji prarastų prasmę, juos būtų sunkiau parduoti ir gauti pajamų.
4. Kokią įtaką internetinių kultūros periodinių leidinių turinio kokybei turi popierinio tiražo buvimas?
5. Kodėl projektams finansuoti reikalinga 3000 u.l., o veiklai – kone dvigubai daugiau? Kokią įtaką popierinių leidinių internetinės svetainės lankomumas turi samdomų darbuotojų atlyginimams, spaustuvės kaštams, pašto ar kanceliariinėms išlaidoms?
6. Kas bus atsakingas teisiškai ir finansiškai, jeigu dėl šių reikalavimų negalėdami pateikti paraiškų bankrutuos mažiausiai 6 periodiniai kultūros leidiniai ?

F. Pagal MRF vadovo pateiktą informaciją paraiškas pateikusiai ir teigiamai ekspertų įvertinti projektų vykdytojai finansavimo galėtų tikėtis: ne anksčiau kaip liepos mėnesį projektams ir ne anksčiau kaip gegužės pabaigoje veiklai. Nė vienas iš leidinių neturi sukaupęs „finansinės pagalvės“ išgyventi pusmetį.

G. Kas kontroliuoja MRF veiklą? Pabrėžiame – ne dėl periodinių kultūros leidinių kaltės jie neteko dalinės finansinės paramos. Su savo uždaviniais nesusitvarkė Fondas. Matome daug klaidų, žlugdančių kultūrinę spaudą, tačiau MRF tarybos vadovas tvirtina, kad tų klaidų ištaisyti neįmanoma šiais metais, reikia laukti jau kitų metų. Kaip išlaikyti kultūros periodinius leidinius be MRF paramos?

Kultūros periodinių leidinių asociacijos nariai:

„Nemunas“, vyr. redaktorė Erika Drungytė

„7 meno dienos“, vyr. redaktorė Agnė Narušytė

„Kinas“, vyr. redaktorė Ilona Vitkauskaitė

„Krantai“, vyr. redaktorius Helmutas Šabasevičius

„Artnews“, vyr. redaktorė Danutė Gambickaitė

„Dailė“, vyr. redaktorė Vaida Ragėnaitė

„Literatūra ir menas“, vyr. redaktorė Lina Laura Švedaitė

„Naujasis Židinys-Aidai“, direktorius Mantas Tamošaitis

„Echo Gone Wrong“, vyr. redaktorė Vitalija Jasaitė

Kultūros leidiniai:

„Teatro žurnalas“, leidėja, redaktorė Vlada Kalpokaitė

„Muzikos barai“, vyr. redaktorė Audronė Žigaitytė-Nekrošienė